

ТЕНДЕНЦІЇ У ФІНАНСУВАННІ ОСВІТИ, НАУКИ ТА СПОРТУ В БЮДЖЕТНІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ

© 2025 СЕМЕНОВА В. Г., АНДРОСОВА М. О.

УДК 336.143:336.76(477)
JEL Classification: H50

Семенова В. Г., Андросова М. О. Тенденції у фінансуванні освіти, науки та спорту в бюджетній політиці України

Сфери освіти, науки та спорту є фундаментальними стовпами соціальної інфраструктури та відображають пріоритетний напрям бюджетної політики України, особливо в контексті триваючої децентралізації та відновлення після кризи. Метою цього дослідження є вивчення засад фінансування державних установ у цих секторах на основі оцінок та аналізу короткострокових тенденцій у їхньому фінансуванні за рахунок загального фонду державного бюджету. У дослідженні висвітлюється структура та управління бюджетними асигнуваннями відповідно до положень Бюджетного кодексу України, з особливим акцентом на прикладах установ Одеської області за період з 2022 по 2024 рік. Методологічно в дослідженні використовується поєднання порівняльного аналізу, синтезу, узагальнення та методів логічного виведення (індукції та дедукції), методи наукового пізнання, табличний метод. Бюджетні дані для місцевих і регіональних установ, зокрема навчальних закладів, наукових організацій та муніципальних спортивних підприємств, аналізуються з метою оцінювання динаміки фінансування та виявлення системних закономірностей. Результати дослідження свідчать про загальну позитивну динаміку збільшення фінансування освіти, науки та спорту на регіональному рівні. Однак аналіз також виявляє нерівномірний розвиток громад: тоді як одні отримують значно більші обсяги асигнування на підтримку розвитку інфраструктури та розширення програм, інші демонструють повільніше, але стабільніше зростання, що, ймовірно, пов'язано з різницею в інституційній зрілості або спроможності стратегічного планування. Зокрема, різке збільшення асигнувань на спортивні споруди в менших громадах може свідчити про цілеспрямовані зусилля держави щодо сприяння інклюзивному розвитку та децентралізації публічних послуг. Практичне значення дослідження полягає у його потенціалі інформувати політиків і місцевих адміністраторів про ефективність та справедливість наявних механізмів розподілу бюджетних коштів. У дослідженні підкреслюється важливість підвищення ефективності та прозорості державних видатків, вдосконалення інструментів планування та узгодження бюджетної політики з фактичними потребами та можливостями місцевих інституцій.

Ключові слова: бюджетна політика, кошторисне фінансування, загальний фонд, освіта, наука, спорт, державний бюджет.

Табл.: 4. **Бібл.:** 10.

Семенова Валентина Григорівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки підприємства та організації підприємницької діяльності, Одеський національний економічний університет (вул. Преображенська, 8, Одеса, 65082, Україна)

E-mail: semenova_vg@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5194-4878>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/B-9530-2015>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=56912045500>

Андросова Марія Олександрівна – здобувач, Одеський національний економічний університет (вул. Преображенська, 8, Одеса, 65082, Україна)

E-mail: masha819200313@gmail.com

UDC 336.143:336.76(477)
JEL Classification: H50

Semenova V. H., Androsova M. O. Trends in Financing Education, Science, and Sports in Ukraine's Budget Policy

The fields of education, science, and sports are fundamental pillars of social infrastructure and represent a priority direction of Ukraine's budget policy, especially in the context of ongoing decentralization and post-crisis recovery. The aim of this study is to examine the principles of funding for public institutions in these sectors based on assessments and analysis of short-term trends in their financing from the general fund of the State budget. The study presents the structure and management of budget expenditures in accordance with the provisions of the Budget Code of Ukraine, with particular emphasis on examples of institutions in the Odesa region for the period from 2022 to 2024. Methodologically, the study employs a combination of comparative analysis, synthesis, generalization, and methods of logical reasoning (induction and deduction), scientific research methods, and the tabular method. Budget data for local and regional institutions, including educational institutions, research organizations, and municipal sports enterprises, are analyzed to assess funding trends and identify systemic patterns. The study results show an overall positive trend in the increase of funding for education, science, and sports at the regional level. However, the analysis also reveals uneven community development: while some receive considerably larger expenditures to support infrastructure development and program expansion, others exhibit slower but more stable growth, likely due to differences in institutional maturity or strategic planning capacity. In particular, the sharp rise in expenditures for sports facilities in smaller communities may indicate deliberate government efforts to promote inclusive development and the decentralization of public services. The practical significance of the study lies in its potential to inform policymakers and local administrators about the effectiveness and fairness of existing budget allocation mechanisms. The study highlights the importance of improving the efficiency and transparency of government expenditures, enhancing planning tools, and aligning budget policy with the actual needs and capacities of local institutions.

Keywords: budget policy, appropriation financing, general fund, education, science, sports, State budget.

Tabl.: 4. **Bibl.:** 10.

Semenova Valentyna H. – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Professor of the Department of Economics of Enterprise and Business Organization, Odesa National Economic University (8 Preobrazhenska Str., Odesa, 65082, Ukraine)

E-mail: semenova_vg@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5194-4878>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/B-9530-2015>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=56912045500>

Androsova Mariia O. – Applicant, Odesa National Economic University (8 Preobrazhenska Str., Odesa, 65082, Ukraine)

E-mail: masha819200313@gmail.com

Фінансування установ освіти, науки та спорту є невід'ємною складовою бюджетної політики України, яка покликана забезпечити сталий розвиток соціально-культурної сфери та сприяти формуванню інтелектуального і фізичного потенціалу суспільства. У контексті кошторисного фінансування ключову роль відіграє загальний фонд державного бюджету як основне джерело забезпечення базових потреб установ бюджетної сфери. Теоретичне осмислення принципів, підходів і механізмів формування бюджетного забезпечення є важливим підґрунтям для вдосконалення чинної практики фінансування. Водночас для комплексного розуміння ефективності реалізації бюджетної політики необхідним є також короткостроковий аналіз обсягів фінансування у динаміці, що дозволяє виявити тенденції, проблеми та особливості сучасного етапу.

Актуальність дослідження зумовлена сучасними викликами у сфері публічних фінансів, зокрема необхідністю забезпечення фінансової стабільності в умовах воєнного стану, оптимізації бюджетних витрат та посилення контролю за ефективністю використання коштів. Також актуальність пов'язана з реформуванням бюджетної системи, зростанням суспільного запиту на прозорість бюджетного процесу та підвищенням ролі соціально-культурної сфери в післякризовому відновленні країни. Усе це визначає потребу в поглибленому аналізі реального стану фінансування відповідних установ у межах бюджетної політики держави.

Аналіз фінансування установ освіти, науки та спорту в бюджетній політиці України висвітлюється в багатьох наукових публікаціях. Серед вітчизняних науковців варто зазначити праці І. О. Гуші та Н. В. Крупко [1], Т. В. Харчук, О. М. Вареник, О. О. Хіленко [2], які дослідили особливості фінансування фізичної культури і спорту в Україні в умовах воєнного часу. О. Р. Західна та Д. В. Трохимчук [3] провели аналіз фінансового забезпечення освіти і науки в Україні на сучасному етапі. Л. О. Попович присвятила своє дослідження механізму фінансування закладів вищої освіти [4]. Науковці І. Р. Чуй та Б. О. Павлюк розглянули напрями удо-

сконалення фінансування системи освіти в Україні [5].

Попри наявність значної кількості наукових публікацій, присвячених бюджетному фінансуванню соціально-культурної сфери, окремі аспекти цієї проблематики залишаються недостатньо вивченими. Конкретні механізми реалізації кошторисного фінансування, особливості структури асигнувань та їх динаміка в умовах соціально-економічної нестабільності не отримали належного висвітлення. Також потребує подальшого вивчення короткостроковий аналіз обсягів фінансування як інструмент діагностики ефективності бюджетної політики в конкретних секторах.

Метою статті є проведення короткострокового аналізу динаміки бюджетних асигнувань із загального фонду державного бюджету для виявлення основних тенденцій, проблемних моментів і напрямів удосконалення фінансового забезпечення цих сфер. Для досягнення мети необхідно вирішити такі завдання: зробити аналіз асигнувань із загального фонду у галузях освіти, дошкільної освіти та спорту на прикладі Одеської області; проаналізувати динаміку асигнувань за об'єктами професійно-технічної освіти та за об'єктами сфери спорту; зробити висновки щодо основних тенденцій у сфері бюджетної політики України.

Для проведення цього дослідження та визначення його результатів було використано такі методи: методи наукового пізнання, порівняльний метод, методи групування та узагальнення, табличний метод, аналізу та синтезу, методів логічного виведення (індукції та дедукції). Передусім досліджено сумарні обсяги асигнувань із загального фонду державного бюджету за окремими об'єктами дошкільної освіти Одеської області та міста. На наступному етапі проведено аналіз фінансування закладів середньої освіти в динаміці останніх років. Далі досліджено фінансування закладів професійно-технічної освіти та об'єктів спортивної сфери.

Бюджетна політика України є важливою складовою управління нашою державою. В Україні прийняті нормативні акти, зокрема Бюджетний кодекс

України, які визначають принципи та механізми фінансування цих секторів [6; 7].

Структура бюджетної політики містить кілька ключових компонентів: дохідну частину бюджету, що формується переважно за рахунок податків та обов'язкових платежів; видаткову частину, яка забезпечує функціонування державних органів, соціальну сферу, науку, освіту, охорону здоров'я, оборону та інші напрямки; а також питання дефіциту бюджету, державного боргу і механізмів міжбюджетного вирівнювання. Усі ці складові спрямовані на досягнення збалансованого бюджету та ефективного використання фінансових ресурсів [8].

Особливості фінансування освіти, науки та спорту чітко врегульовані нормами Бюджетного кодексу України, який визначає повноваження різних рівнів бюджетної системи, джерела фінансування, а також специфіку витрат у межах загального і спеціального фондів.

1. Фінансування освіти.

Державний бюджет фінансує такі напрями, як:

- ✦ діяльність закладів вищої освіти державної форми власності;
- ✦ реалізацію державних цільових програм, включаючи інноваційні підходи до освітнього процесу (наприклад, «Нова українська школа»);
- ✦ підвищення кваліфікації педагогічних працівників;
- ✦ надання освітньої субвенції місцевим бюджетам на оплату праці педагогів у закладах загальної середньої освіти [6].

Місцеві бюджети відповідають за утримання закладів дошкільної, початкової та середньої освіти, які не фінансуються напряму з державного бюджету. Цей розподіл повноважень дозволяє враховувати потреби конкретних громад, забезпечуючи водночас централізовану підтримку ключових напрямів освіти.

2. Фінансування науки.

Фінансування наукової діяльності має свої особливості, які визначені у ст. 87 Бюджетного кодексу України. Наука підтримується за двома основними каналами:

- ✦ через кошторисне фінансування (фінансова підтримка академій наук, наукових установ, наукових підрозділів університетів);
- ✦ через грантово-проектний механізм (державне замовлення на наукові дослідження, конкурсне фінансування окремих проектів).

Держава забезпечує фінансування таких структур, як Національна академія наук України, галузеві академії (медична, аграрна, педагогічна

тощо), а також проводить державні конкурси на отримання фінансування фундаментальних і прикладних досліджень [6].

У межах проектного підходу дедалі більшого значення набуває система державного інноваційного розвитку, у якій фінансування надається установам, здатним забезпечити практичну реалізацію наукових результатів. Це дозволяє посилити зв'язок науки з реальними потребами економіки та стимулювати розвиток високотехнологічного сектора.

3. Фінансування фізичної культури і спорту.

Сфера фізичної культури і спорту фінансується як з державного, так і з місцевих бюджетів відповідно до ст. 91 Бюджетного кодексу України. З державного бюджету здійснюється:

- ✦ підготовка і участь національних збірних команд у міжнародних змаганнях;
- ✦ функціонування шкіл вищої спортивної майстерності, олімпійських центрів, державних спортивних баз;
- ✦ реалізація державних програм щодо розвитку масового спорту та підтримки інфраструктурних об'єктів загальнодержавного значення.

На місцевому рівні органи влади відповідають за:

- ✦ утримання дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спортивних клубів та секцій;
- ✦ проведення спортивних змагань на рівні громад;
- ✦ популяризацію фізичної культури серед різних категорій населення [6].

Особливої уваги заслуговує можливість залучення додаткових джерел фінансування, зокрема спонсорських внесків, благодійної допомоги, міжнародних грантів і коштів приватного партнерства. Це стає важливим чинником для розвитку спортивної інфраструктури в умовах обмежених бюджетних ресурсів [7].

Для визначення реального становища щодо фінансування освіти, науки та спорту протягом останніх років необхідно дослідити динаміку витрат у цій сфері. З огляду на це, у межах нашого дослідження особливу увагу буде приділено аналізу асигнувань із загального фонду у галузях освіти, дошкільної освіти та спорту в Одеській області за період 2022–2024 років (табл. 1–4).

Аналіз табл. 1, сумарних обсягів асигнувань із загального фонду державного бюджету за окремими об'єктами дошкільної освіти Одеської області та міста Одеси за 2022–2024 роки демонструє загальну позитивну динаміку зростання фінансової підтримки цих закладів. Найбільш помітне збіль-

**Динаміка сумарних обсягів асигнувань із загального фонду по об'єктах дошкільної освіти
Одеської області та міста Одеси за 2022–2024 роки, тис. грн**

№	Назва об'єкта	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Темп приросту за 2022–2024, %
1	Одеський заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 16 «Чайка» Одеської міської ради	3 759,0	4 563,0	5 702,4	+51,7
2	Одеський заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 154 Одеської міської ради	3 799,7	4 739,5	7 711,6	+102,9
3	Заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 1 «Сонечко» Ананіївської міської ради	2 118,6	3 956,3	4 080,0	+92,5
4	Заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 7 «Вербиченька» Арцизької міської ради Одеської області	5 031,3	6 037,6	7 250,0	+44,1

Джерело: складено на основі даних [9].

шення фінансування спостерігається в міських закладах, зокрема, в Одеському закладі дошкільної освіти (ясла-садок) № 154, де асигнування зросли з 3 799,7 тис. грн у 2022 році до 7 711,6 тис. грн у 2024 році, що становить приріст на 102,9%. Такий стрибок може бути обумовлений розширенням закладу, модернізацією інфраструктури або збільшенням контингенту дітей.

Схожа динаміка, хоча менш виражена, спостерігається і в інших міських закладах. Наприклад, Одеський заклад дошкільної освіти № 16 «Чайка» демонструє приріст на 51,7% за три роки, що також свідчить про зростання інвестицій у забезпечення дошкільної освіти в межах міста. Позитивна динаміка простежується і в закладах, розташованих у менших громадах. Так, фінансування закладу «Сонечко» Ананіївської міської ради зросло з 2 118,6 тис. грн у 2022 році до 4 080,0 тис. грн у 2024 році (+92,5%), що може свідчити про намагання органів влади збалансувати рівень освітніх послуг у територіальних громадах.

Натомість найменше зростання зафіксовано у дошкільному навчальному закладі (ДНЗ) № 7 «Вербиченька» Арцизької міської ради, де обсяг асигнувань за три роки зріс на 44,1%. Незважаючи на те, що цей заклад отримував відносно високий рівень фінансування вже у 2022 році, такі темпи зростання можуть свідчити або про певну стабільність його матеріально-технічного забезпечення, або про обмежену фінансову спроможність місцевого бюджету для подальшого збільшення видатків.

Контраст між фінансуванням міських і сільських закладів є помітним: міські ДНЗ загалом отримують більші обсяги асигнувань, що логічно з огляду на вищу щільність населення, більш розви-

нуту інфраструктуру та більший попит на послуги. Водночас зростання обсягів фінансування у менших громадах може свідчити про поступову реалізацію принципу бюджетної рівності, який передбачає збалансоване забезпечення освітніх послуг по всій території країни.

В цілому отримані дані засвідчують тенденцію до стабільного зростання бюджетної підтримки дошкільної освіти як у великих містах, так і в невеликих громадах. Це може свідчити як про зростання державної уваги до цієї галузі, так і про певне підвищення ефективності використання коштів, особливо в тих закладах, де збільшення асигнувань супроводжується оптимізацією витрат. Водночас нерівномірність темпів зростання вказує на потребу в подальшій оцінці потреб та ефективності фінансування з урахуванням місцевих особливостей і можливостей [10]. В табл. 2 наведено дані щодо фінансування закладів середньої освіти.

Аналіз табл. 2 у період 2022–2024 років фінансування закладів середньої освіти в Одеській області та місті Одесі демонструє загальну тенденцію до зростання асигнувань із загального фонду бюджету, хоча в окремих випадках спостерігається нестабільність. Так, Одеська гімназія № 26 послідовно нарощує обсяги фінансування – з 4 900,0 тис. грн у 2022 році до 6 605,2 тис. грн у 2024 році, що становить приріст на 34,8%. Схожа позитивна динаміка спостерігається в Сінненській гімназії: зростання з 4 818,7 тис. грн до 6 603,7 тис. грн (на 37,0%), що може свідчити про активне включення сільських шкіл у бюджетні програми підтримки або реалізацію нових освітніх ініціатив.

Водночас Чернеченська гімназія демонструє коливання: після скорочення фінансування у 2023

**Динаміка сумарних обсягів асигнувань із загального фонду по об'єктах середньої освіти
Одеської області та міста Одеси за 2022–2024 роки, тис. грн**

№	Назва об'єкта	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Темп приросту за 2022–2024, %
1	Одеська гімназія № 26 Одеської міської ради	4 900,0	5 200,0	6 605,2	+34,8
2	Сінненська гімназія Балтської міської ради Одеської області	4 818,7	5 187,1	6 603,7	+37,0
3	Чернеченська гімназія Балтської міської ради Одеської області	7 129,0	5 642,8	7 125,7	-0,05
4	Ізмаїльська гімназія № 9 з початковою школою Ізмаїльського району Одеської області	27 165,4	68 826,8	31 620,0	+16,4
5	Одеський ліцей "Приморський" Одеської міської ради Одеської області	16 809,6	17 651,4	20 529,0	+22,1

Джерело: складено на основі даних [9].

році до 5642,8 тис. грн (порівняно з 7129,0 тис. грн у 2022 році) у 2024 році фінансування лише незначно зросло до 7125,7 тис. грн, що практично дорівнює рівню початкового року. Це може свідчити про нестабільність фінансової підтримки або про зміну пріоритетів місцевого бюджету. На особливу увагу заслуговує Ізмаїльська гімназія № 9, де у 2023 році відбулося різке зростання фінансування до 68 826,8 тис. грн (з 27 165,4 тис. грн у 2022 р.), а вже у 2024 році воно зменшилося до 31 620,0 тис. грн. Така динаміка, ймовірно, пов'язана з реалізацією масштабного одноразового проекту у 2023 році, що потребував значного бюджетного вливання.

Одеський ліцей «Приморський» демонструє стабільне зростання з 16 809,6 тис. грн у 2022 році до 20 529,0 тис. грн у 2024 році (зростання на 22,1%), що відповідає загальній тенденції підтримки спеціалізованих навчальних закладів у великих містах. Загалом аналіз свідчить про те, що заклади освіти, розташовані в міських центрах (Одеса, Ізмаїл), отримують суттєвіші обсяги асигнувань, що обумовлено їхнім більшим масштабом, чисельністю учнів і ширшим спектром освітніх послуг.

Позитивним є те, що деякі сільські заклади, зокрема Сінненська гімназія, демонструють високі темпи зростання фінансування, що може свідчити про початок процесу вирівнювання регіональних бюджетних диспропорцій. Водночас наявність прикладів фінансової нестабільності, як у випадку Чернеченської гімназії, свідчить про необхідність удосконалення механізмів розподілу бюджетних ресурсів і підвищення ефективності планування.

Таким чином, аналіз підтверджує позитивну

динаміку у фінансуванні середньої освіти регіону, однак акцентує увагу на потребі постійного моніторингу, оцінки ефективності використання коштів і забезпечення рівних можливостей для закладів у різних типах населених пунктів [10].

Дослідимо тенденції до зміни фінансування закладів професійно-технічної освіти (табл. 3).

У динаміці фінансування закладів професійно-технічної освіти Одеської області та м. Одеси за 2022–2024 роки із табл. 3 можна побачити як позитивні тенденції, так і окремі ознаки нестабільності. Загалом спостерігається помірне зростання асигнувань, особливо в технічних та аграрних закладах, що відповідає сучасним запитам ринку праці та державної освітньої політики.

Найвищу стабільність демонструє Одеський національний морський університет, де щорічне фінансування змінюється незначно – зростання за три роки склало менш як 1%. Така динаміка характерна для великих університетів із усталеним бюджетом і сталою чисельністю студентів.

Одеський національний економічний університет, навпаки, показує спад у 2023 році, з подальшим частковим відновленням у 2024 році. Це може свідчити про перегляд потреб у державному фінансуванні економічної освіти або про внутрішню оптимізацію витрат закладу.

Особливо динамічно зросло фінансування Одеської державної академії будівництва та архітектури – на понад 30% за три роки. Це може бути обумовлено національними пріоритетами щодо підготовки фахівців для відновлення інфраструктури, що особливо актуально в умовах післявоєнного розвитку.

Таблиця 3

**Динаміка сумарних обсягів асигнувань із загального фонду по об'єктах професійно-технічної освіти
Одеської області та міста Одеси за 2022–2024 роки, тис. грн**

№	Назва об'єкта	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Темп приросту за 2022–2024, %
1	Одеський національний морський університет	203 267,3	203 574,7	204 200,0	+0,46
2	Одеський національний економічний університет	49 044,2	41 524,1	44 885,2	-8,48
3	Одеська державна академія будівництва та архітектури	165 842,2	176 822,6	216 880,4	+30,78
4	Одеський торговельно-економічний фаховий коледж	10 752,0	10 587,0	13 236,0	+23,10
5	Чорноморський морський фаховий коледж Одеського національного морського університету	30 050,0	39 065,0	31 280,6	+4,09
6	Ізмаїльський агротехнічний фаховий коледж	21 522,0	25 826,4	30 996,0	+44,02

Джерело: складено на основі даних [9].

Фахові коледжі, зокрема Ізмаїльський агротехнічний коледж, демонструють значне зростання фінансування – на 44%, що вказує на збільшення ролі професійної аграрної освіти в регіональній політиці. Такі тенденції свідчать про поступову децентралізацію фінансування та підтримку регіональних освітніх ініціатив.

Водночас Чорноморський морський фаховий коледж зазнав фінансового спаду у 2024 році після пікового фінансування у 2023 році. Такі коливання можуть вказувати на одноразові капітальні витрати або завершення певних проектів, але також можуть свідчити про нерівномірність планування та реалізації бюджетних коштів.

Щодо контрастів між населеними пунктами видно, що переважну частку фінансування отримують заклади, розташовані в обласному центрі (м. Одеса), що цілком логічно, з огляду на масштаб закладів, чисельність здобувачів освіти і стратегічну роль. Однак позитивним сигналом є активне зростання фінансування і в регіональних коледжах, зокрема в Ізмаїлі, що свідчить про поступове вирівнювання диспропорцій між центром і периферією.

У табл. 4 наведені показники фінансування спортивних закладів.

Аналізуючи дані з табл. 4, можна спостерігати чітко виражене зростання фінансування об'єктів спортивної сфери в Одеській області, осо-

Таблиця 4

**Динаміка сумарних обсягів асигнувань із загального фонду по об'єктах сфери спорту
Одеської області та міста Одеси за 2022–2024 роки, тис. грн**

№	Назва об'єкта	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Темп приросту за 2022–2024, %
1	Комунальне некомерційне підприємство «Спортивний клуб "Тріумф"» Кубейської сільської ради Болградського району Одеської області	46,3	1 077,1	1 357,1	+2 830,9
2	Комунальне некомерційне підприємство Таїровської селищної ради Одеського району Одеської області «Спортивний клуб "Таїрове"»	57,4	7 193,2	8 950,2	+15 492,3
3	Комунальне підприємство «Спортивний клуб "Чорноморський"» Чорноморської селищної ради	3 160,5	4 326,1	5 162,0	+63,3

Джерело: складено на основі даних [9].

бливо у сільських та селищних громадах. Яскравими прикладами є спортивні клуби, розташовані у сільській місцевості – СК «Тріумф» у селі Кубей Болградського району та СК «Таїрове» у Таїровській селищній раді Одеського району. У 2022 році ці об'єкти отримали мінімальні суми – лише 46,3 тис. грн і 57,4 тис. грн відповідно, що навряд чи дозволяло їм повноцінно функціонувати. Але вже у 2023 році обсяг фінансування для них зріс у десятки разів: до 1,077 млн грн у Кубей та понад 7,1 млн грн. у Таїровому. Така динаміка зберігається і у 2024 році, де бюджети зростають до 1,36 млн грн. і 8,95 млн грн відповідно. Це може свідчити про реалізацію масштабних інфраструктурних проєктів, наприклад, будівництво або реконструкцію спортивних майданчиків, залучення нових програм, або загалом – про стратегічний розвиток спорту в громадах, які до цього залишалися на периферії уваги.

Для порівняння: у Чорноморській селищній раді, де діє КП «СК Чорноморський», фінансування зростає поступово: з 3,16 млн грн у 2022 році до 5,16 млн грн у 2024 році. Це більш очікувана і стабільна динаміка, що, ймовірно, пов'язана з підтримкою вже існуючої інфраструктури, без запуску нових масштабних проєктів.

Така різниця у темпах зростання між Чорноморською і сільськими громадами може пояснюватися як різними потребами, так і тим, що Чорноморська громада вже має базу, яка потребує менших інвестицій порівняно з громадами, де інфраструктура створюється фактично з нуля.

Ці дані демонструють важливу тенденцію: фінансування спорту виходить за межі великих міст і переходить до громад, які до цього були обмежені у ресурсах. Це є позитивною ознакою децентралізації та рівномірного розподілу державних коштів. Проте різке збільшення обсягів асигнувань потребує особливої уваги до ефективності їх використання. Успіх ініціатив залежить не лише від обсягу фінансування, а й від того, чи дійсно ці кошти перетворюються на дієві можливості для залучення молоді до спорту, створення доступної інфраструктури та підвищення якості життя в громадах.

Таким чином, аналіз динаміки фінансування спортивної сфери в Одеській області вказує на загальну позитивну тенденцію до зростання уваги до спорту як важливої складової розвитку громад. Водночас це зростання має супроводжуватись прозорими процедурами, контролем реалізації проєктів і орієнтацією на реальні потреби мешканців.

Система фінансування освіти, науки та спорту в Україні є багатокомпонентною і гнучкою. Вона передбачає поєднання централізованого фінансового забезпечення з автономією на місцях, що дозволяє адаптувати бюджетну політику до реальних потреб регіонів. Водночас ця система вимагає вдосконалення механізмів розподілу ресурсів, посилення адресності та прозорості, підвищення ролі оцінки ефективності видатків і переходу до результативного бюджетування.

ВИСНОВКИ

Фінансування освіти, науки та спорту в бюджетній політиці України є відображенням стратегічних пріоритетів держави у сфері розвитку людського потенціалу, соціальної стабільності та інноваційного зростання. За останні роки спостерігається загальна позитивна динаміка у виділенні коштів на ці галузі, що свідчить про посилення ролі гуманітарного та соціального напрямів у державному управлінні.

Освіта залишається одним із найбільших споживачів бюджетних ресурсів, проте актуальним залишається питання підвищення ефективності їх використання, модернізації освітньої інфраструктури та забезпечення доступу до якісної освіти в усіх регіонах країни.

Фінансування спорту, особливо на рівні місцевих громад, зазнає позитивних змін. Зростання бюджетів у сільських і селищних громадах свідчить про децентралізацію та поступове вирівнювання можливостей між центром і периферією.

Розширення інфраструктури, залучення молоді до активного способу життя та розвиток спортивної культури є важливими елементами побудови здорового суспільства. Проте такі зміни мають супроводжуватись належним контролем за реалізацією проєктів, участю громадськості та орієнтацією на реальні потреби мешканців.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що бюджетна політика України у сферах освіти, науки та спорту поступово наближається до європейських стандартів. Однак для досягнення сталого ефекту необхідно не лише збільшувати обсяги фінансування, а й впроваджувати системні реформи, підвищувати прозорість витрачання коштів та зміцнювати інституційну спроможність відповідних галузей.

Тільки в умовах цілісної, стратегічно орієнтованої бюджетної політики ці сфери зможуть стати фундаментом економічного розвитку, національної безпеки та добробуту українських громадян.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Гуца І. О., Крупко Н. В. Особливості фінансування фізичної культури і спорту в Україні в умовах воєнного часу. *Ефективна економіка*. № 3. 2024. URL: <https://nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/3350/3386>
2. Харчук Т. В., Вареник О. М., Хіленко О. О. Актуальні проблеми фінансування розвитку фізичної культури та спорту в Україні. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. Т. 8. № 3. С. 177–182. URL: <http://ujae.org.ua/aktualni-problemy-finansuvannya-rozvytku-fizychnoyi-kultury-ta-sportu-v-ukrayini/>
3. Західна О. Р., Трохимчук Д. В. Аналіз фінансового забезпечення освіти і науки в Україні на сучасному етапі. *Молодий вчений*. 2018. № 10 (62). С. 798–802.
4. Попович Л. О. Характеристика механізму фінансування закладів вищої освіти. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2018. № 1. С. 142–147.
5. Чуй І. Р., Павлюк Б. О. Удосконалення фінансування системи освіти в Україні як передумова успішного реформування. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2024. № 74. С. 65–73.
6. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
7. Про фізичну культуру та спорт : Закон України від 24.12.1993 р. № 3808 XII (редакція 06.10.2024 р.): станом на 02.07.2025. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/t380800?an=478832&ed=202_07_15
8. Качула С. В., Павлова Г. Є., Лисяк Л. В., Добровольська О. В., Катан Л. І. Бюджетна система України: навчальний посібник у схемах і таблицях. Дніпро: Моноліт, 2021. 332 с.
9. Державна аудиторська служба України. URL: <https://dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/2212>
10. Кадикало О. І. Бюджетування, яке орієнтоване на результат: проблеми та перспективи. *Актуальні проблеми держави і права*. 2019. Вип. 82. С. 71–76.

REFERENCES

Biudzhetni kodeks Ukrainy vid 08.07.2010 r. № 2456-VI [Budget Code of Ukraine dated July 8, 2010 No. 2456-VI]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>

- Chui, I. R., & Pavliuk, B. O. (2024). Udoskonalennia finansuvannia systemy osvity v Ukraini yak peredumova uspishnoho reformuvannia [Improving the financing of the education system in Ukraine as a prerequisite for successful reform]. *Visnyk Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, 74, 65–73.
- Derzhavna audytorska sluzhba Ukrainy [State Audit Service of Ukraine]. <https://dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/221210>
- Hushcha, I. O., & Krupko, N. V. (2024). Osoblyvosti finansuvannia fizychnoi kultury i sportu v Ukraini v umovakh voiennoho chasu [Specifics of financing physical culture and sports in Ukraine under martial law]. *Efektivna ekonomika*, 3. <https://nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/3350/33862>
- Kachula, S. V., Pavlova, H. Ye., Lysiak, L. V., Dobrovolska, O. V., & Katan, L. I. (2021). *Biudzhetna systema Ukrainy: navchalnyi posibnyk u skhemakh i tablytsiakh* [Budget system of Ukraine: a textbook in diagrams and tables]. Monolit.
- Kadykalo, O. I. (2019). Biudzhetuвання, yake oriientovane na rezultat: problemy ta perspektivy [Budgeting that is result-oriented: problems and prospects]. *Aktualni problemy derzhavy i prava*, 82, 71–76.
- Kharchuk, T. V., Varenyk, O. M., & Khilenko, O. O. (2023). Aktualni problemy finansuvannia rozvytku fizychnoi kultury ta sportu v Ukraini [Current problems of financing the development of physical culture and sports in Ukraine]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniki*, 8(3), 177–182. <http://ujae.org.ua/aktualni-problemy-finansuvannya-rozvytku-fizychnoyi-kultury-ta-sportu-v-ukrayini/>
- Popovych, L. O. (2018). Kharakterystyka mekhanizmu finansuvannia zakladiv vyshchoi osvity [Characteristics of the financing mechanism of higher education institutions]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, 1, 142–147.
- Pro fizychnu kulturu ta sport: Zakon Ukrainy vid 24.12.1993 r. № 3808 XII (redaktsiia 06.10.2024 r.): stanom na 02.07.2025 [On Physical Culture and Sports: Law of Ukraine dated December 24, 1993 No. 3808 XII (edition of October 6, 2024): as of July 2, 2025]. https://ips.ligazakon.net/document/view/t380800?an=478832&ed=2022_07_15
- Zakhidna, O. R., & Trokhimchuk, D. V. (2018). Analiz finansovoho zabezpechennia osvity i nauky v Ukraini na suchasnomu etapi [Analysis of financial support of education and science in Ukraine at the present stage]. *Molodyi vchenyi*, 10(62), 798–802.